

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
2021**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)
3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 140-Н від 25 серпня 2021 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

А. С. Ткаченко, к. т. н., директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Т. В. Онішко, д. і. н., професор, завідувач сектору документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

М. Є. Розоза, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

О. В. Яріш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

Г. П. Хомич, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Г. П. Скляр, д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут денної освіти : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 1. –
334 с.

ISBN 978-966-184-417-8

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Готельно-ресторанна справа; Харчові технології; Освітні педагогічні науки; Облік і оподаткування; Менеджмент; Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; Публічне управління та адміністрування; Комп'ютерні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування; Економіка; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Товарознавство та експертиза в митній справі; Маркетинг.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021

ISBN 978-966-184-417-8

Богдан Я. С., Кононец Н. В. Формування ключових компетентностей майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи як педагогічна проблема	119
Бондар С. П., Усанов І. В. Сучасні інноваційні підходи в навчальному процесі.....	124
Бондаренко В. С., Тодорова І. С. Особливості соціалізації студентів в умовах дистанційного навчання	129
Бузила М. М., Усанов І. В. Формування педагогічної свідомості майбутніх викладачів закладів вищої освіти	134
Бутенко К. А., Усанов І. В. Полікультурна освіта в сучасному вітчизняному педагогічному дискурсі.....	139
Варі Н. П., Тодорова І. С. Сучасні інноваційні технології та їх використання в навчальній діяльності	144
Веремійчик А. А., Усанов І. В. Конструктивні функції конфлікту	152
Воскобойник А. В., Кононец Н. В. Організаційно-методичні умови управління діловими комунікаціями в колективі в межах інноваційної діяльності закладу вищої освіти	157
Гриценко В. С., Кононец Н. В. Аналіз досвіду формування комунікативної компетентності у майбутніх фахівців готельного бізнесу	163
Гроза В. А., Усанов І. В. Проектна діяльність як педагогічна умова формування проектної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи	167
Денисенко В. В., Усанов І. В. Інформаційне середовище як фактор змін університетської освіти.....	171
Деркач А. Г., Усанов І. В. Музейна педагогіка в практиці сучасного закладу вищої освіти	178
Ємець В. Т., Шара С. О. Застосування інтерактивних технологій навчання (на прикладі викладання харчових технологій для студентів напрямку «Професійна освіта»).....	184

КОНСТРУКТИВНІ ФУНКЦІЇ КОНФЛІКТУ

А. А. Веремійчик, магістр спеціальності *Освітні, педагогічні науки освітня програма «Педагогіка вищої школи»*

І. В. Усанов, к. філософ. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті розглядається конфлікт як властивість людських взаємостосунків, суперечності їх поглядів, інтересів, тощо. Аналізуються конструктивні функції конфлікту на загальному та особистісному рівнях.

Ключові слова: соціальний конфлікт, конфліктологічна компетентність, конструктивна/деструктивна функція конфлікту.

Abstract. The article considers the conflict as a property of human relationships, the contradiction of their views, interests, and so on. The constructive functions of the conflict at the general and personal levels are analyzed.

Key words: social conflict, conflict competence, constructive / destructive function of conflict.

Постановка проблеми. Переорієнтація освітнього процесу, зміна стратегій навчання вимагають від педагога оволодіння відповідними компетентностями, серед яких сьогодні виділяють конфліктологічну компетентність. Вміння поводити себе в конфліктних ситуаціях, обирати оптимальну поведінку в них, нейтралізувати наслідки конфліктів – усе це й багато з того, що вивчає конфліктологія, потрібно кожній людині, ким би вона не була і чим би вона не займалася. Це актуальним стає і для педагогів, оскільки в педагогічній взаємодії виникають різні ситуації, які часто вимагають нестандартних і складних рішень. На сучасному етапі реформування системи освіти її основою стає «суб'єкт-суб'єктна» парадигма педагогічної взаємодії, формується особистісно-орієнтована (людиноцентрична) педагогіка.

Серед принципів змін у системі освіти в Україні відзначаємо: притаманна їй традиційно лінійна монологічність змінюється на діалогічність, полілогічність. Це передбачає зіткнення різних поглядів, різних позицій, різних переконань, різних світоглядів, а тому створення безконфліктного освітнього середовища стає актуальним завданням педагогічної діяльності.

Тому дослідження її суті, природи конфлікту, його соціальної ролі та змісту конфліктологічної компетентності в системі «викладач – студент» є актуальними питання безпосередньої педагогічної практики.

Аналіз останніх джерел і публікацій показав, що питання формування конфліктологічної компетентності носить міждисциплінарний характер і є предметом аналізу фахівців різних галузей. Зокрема, соціологія конфліктів розглядається у роботах А. Здравомислова, А. Дмитрієва, Л. Козера, М. Руткевича. Психології конфліктів присвячені праці Є. Богданова, Н. Грішина, В. Зазикіна, Г. Ложкіна, Л. Петровської, Б. Хасан та ін.

Науковцями здійснено низку дослідних розвідок у напрямі формування конфліктологічної компетентності фахівців різних спеціальностей: педагогів (Г. Бережна, Т. Дзюба, А. Левкович, М. Леонов, Є. Сгоннікова, Л. Ярослав); соціальних педагогів (І. Козич та ін.); економістів (О. Бондарєва, Е. Скибицький), управлінців (В. Черевко) та інших.

Сутність поняття «конфліктологічна компетентність» та її місце у системі інших компетентностей А. Анцупов, Є. Богданов, В. Зазикін, А. Шипілов та ін. розглядають її як складову соціально-психологічної компетентності, І. Козич, Л. Котлова, Н. Мухіна та ін. розуміють її як окремий вид професійної компетентності.

Формулювання мети. Метою статті є аналіз конструктивної функції конфлікту.

Виклад основного матеріалу дослідження. При різноманітті підходів до визначення природи і суті конфлікту, можна виділити деякі загальні висновки, які розкривають дані питання. Перш за все, конфлікт – це явище соціальне, породжене самою природою суспільного життя. Він виражає ті або інші сторони соціального буття, місце і роль людини в ньому. Тому конфлікт повинен сприйматися суспільним явищем, властивістю соціальних систем, способом взаємодії людей і процесом, що виникає у всіх сферах суспільного життя і в різних формах міжособистісної взаємодії.

Також важливо акцентувати увагу, що конфлікт – це прояв об'єктивних або суб'єктивних суперечностей, що виражається в протистоянні сторін. Конфлікт і суперечність не тотожні. Суперечності, протилежності, відмінності – це необхідні, але недостатні умови конфлікту. Протилежності і суперечності перетворюються на конфлікт тоді, коли починають взаємодіяти сили, що є їх носіями.

Крім того, конфлікт – це усвідомлене явище, обдумана дія. Тому конфлікт – властивість людських взаємостосунків, усвідомлення на рівні окремої людини, соціальної групи або більш широкої спільноти суперечності процесів взаємодії і відносин, відмінностей і несумісності інтересів, цінностей, цілей, тобто це осмислене протистояння. Конфлікт завжди протікає у формі протистояння, зіткнення, протистояння осіб або суспільних груп. Можна сказати, що конфлікт є зовні вираженою формою людської поведінки, дій на вербальному і невербальному рівні.

Ще один важливий момент, конфлікт є прогнозованим явищем, тому піддається попередженню і регулюванню. Тому важливо вчасно розпізнати істинні причини конфлікту, змінити ситуацію, добитися позитивного результату, мінімізувати негативні наслідки [1, с. 87].

В уяві багатьох людей конфлікти асоціюються із суто негативними явищами: війнами, революціями, міжособистими сварками. Саме тому, конфлікт, як правило, вважають явищем небажаним і шкідливим. Насправді ж це не завжди відповідає дійсності. Наслідки конфліктів можуть бути як негативними, так і позитивними. Першим, хто вказав і ретельно дослідив позитивний характер конфлікту, був німецький соціолог Г. Зиммель. На його думку, конфліктні процеси – риса соціальних систем, вони не обов'язково й не завжди сприяють їх руйнації. Більше того, він наголошував на тому, що конфлікт – це один із головних процесів, що забезпечує збереження соціального цілого або його окремих складових. Отже, роль, яку виконує конфлікт стосовно суспільства і його різних структурних утворень: соціальних груп, організацій та окремих індивідів, може бути конструктивною і деструктивною [2].

Варто підкреслити, що оцінка функцій конфлікту в якості позитивної чи негативної завжди носить конкретний характер. Тобто, існує суб'єктна відносність в оцінці характеру функцій конфлікту. Крім того, той самий конфлікт у різних відносинах і в різний час може оцінюватися з різних або навіть протилежних позицій (наприклад, оцінка конфлікту викладач – студент буде різною у кожного з учасників) [5, с. 29].

Всі конструктивні й деструктивні функції конфлікту, з певним ступенем умовності можна розділити на дві групи: загальні функції – функції, що мають місце на різних рівнях соціальної системи; функції особистісного рівня – функції, що стосуються впливу конфлікту безпосереднього на особистість. Зупинимось на аналізі конструктивних функцій.

Серед загальних конструктивних функцій конфлікту виділимо наступні моменти. Конфлікт є способом виявлення й фіксації суперечностей, а також проблем у суспільстві, організації чи групі, щодо яких необхідно вжити заходів щодо їх усунення. Конфлікт виконує інтегративну роль, оскільки зусилля для вирішення наявних проблем об'єднує людей, виробляються взаєморозуміння й почуття причетності до розв'язання загального завдання. При цьому конфлікт стимулює і мобілізує пошуки нових підходів та ідей, вироблення нових форм співпраці і комунікації.

Серед конструктивних функцій конфлікту на особистісному рівні виділимо такі. Конфлікт може виконувати пізнавальну функцію стосовно людей, що приймають у ньому участь, оскільки в критичних (екзистенціальних) ситуаціях і проявляється справжній характер, цінності й мотиви поведінки людей. З іншого боку, конфлікт може сприяти самопізнанню й адекватній самооцінці особистості.

Також конфлікт виступає чинником підвищення рівня соціалізації людини, розвитку її як особистості, що сприяє її адаптації до групи, спільноти. Отже, конфлікт є основою не лише соціальних, але й персональних змін. Ці зміни стосуються й внутрішнього стану людей – учасників конфлікту, і середовища, у якому цей конфлікт розвивається.

В процесі набуття досвіду конструктивної взаємодії в конфліктах, формується і розвивається конфліктологічна компетентність, як зазначає А. Гірник [3]. Тому не слід уникати вирішення конфліктних ситуацій, але важливо вміти виокремлювати предмет конфлікту й не давати емоціям узяти верх над здоровим глуздом. Саме тому і важливе формування конфліктологічної компетентності у майбутніх фахівців.

Аналіз зарубіжного досвіду засвідчив кілька підходів науковців до тлумачення конфліктологічної компетентності: компетентність, яка пов'язана зі здатністю взаємодіяти з оточуючим середовищем; з групами людей (компетентність у вибудові гарних взаємин з іншими учасниками групи, компетентність у співпраці, компетентність в управлінні конфліктами); пов'язані із здатністю діяти автономно (Л. Котлова) [4].

А. Анцупов та А. Шипилов включають до складу конфліктологічної компетентності такі складові, як: розуміння природи суперечностей і конфліктів між людьми; конструктивне відношення до конфліктів у організації; навички неконфліктного спілкування у складних ситуаціях; уміння пояснювати проблемні ситуації, що виникають; навички управління конфліктними явищами; уміння розвивати конструктивні початки конфліктів, які виникають; уміння конструктивно регулювати суперечності і конфлікти; уміння передбачати можливі наслідки конфліктів та навички усунення негативних наслідків конфліктів [1].

Формування конфліктологічної компетентності передбачає не лише засвоєння комплексу відповідних знань, умінь, навичок, але й побудову особистості з активною позицією у конфлікті, яка не буде пасивно чекати появи, розвитку та перебігу конфлікту, а буде намагатися його попереджати, ефективно вирішувати з метою мінімізації негативних наслідків для себе та оточуючих. Крім того, оскільки професійна діяльність передбачає міжособистісні комунікації як одного, так і різних рівнів ієрархії, їх конфліктологічна компетентність також має забезпечувати реалізацію функцій управління конфліктами на всіх цих рівнях.

Висновок. Аналіз умов, що лежать в основі конфлікту та визначають його динаміку, встановлення параметрів конфлікт-

ної поведінки та комунікативної взаємодії, вміння розрізняти конструктивні/деструктивні функції конфлікту є умовами формування конфліктологічної компетентності майбутніх фахівців.

Володіння такими знаннями формує вміння вносити позитивні корективи у міжособистісні відносини, бажання набувати досвіду раціонального стилю поведінки як життєвої перспективи, прагнення опанувати нові знання у цьому напрямку з метою створення безконфліктного середовища і взаємин.

Список використаних джерел

1. Анцупов А. Я. Словарь конфликтолога / Анцупов А. Я., Шипилов А. И. – Санкт-Петербург : Питер, 2006.
2. Волков Е. Н. Необходимость конфликта или Конфликт-Проблема-Человек [Електронний ресурс] / Волков Е. Н. 2015. – URL: <http://evolkov.net/conflict/Volkov.E/Volkov.E.Confl>. – Назва з екрана.
3. Гірник А. Конфліктологічна компетентність як складова професійної компетентності сучасного фахівця [Електронний ресурс] / Гірник А. // Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої освіти : III Міжнар. наукова конф., Харків, 13–14 травня. – Харків : ХНТУСГ ім. П. Василенка, 2011. – С. 19–22.
4. Котлова Л. О. Формування конфліктологічної компетентності майбутніх практичних психологів / Котлова Л. О. // Практична психологія освіти XXI ст.: проблеми та перспективи : Всеукраїнська наук.-практ. конф., Умань, 20–21 травня. – Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2014. – С. 180–184.
5. Миронова О. М. Конфліктологія : навч. посіб. / О. М. Миронова, О. В. Мазоренко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. – 168 с.

УДК 378.1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ УМОВИ УПРАВЛІННЯ ДІЛОВИМИ КОМУНІКАЦІЯМИ В КОЛЕКТИВІ В МЕЖАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

А. В. Воскобойник, магістр спеціальності *Освітні, педагогічні науки освітня програма «Педагогіка вищої школи»*

Н. В. Кононец, д. пед. н., доцент – науковий керівник.

Анотація. У статті схарактеризовано організаційно-методичні умови управління діловими комунікаціями в колективі у ме-